

Motion till riksdagen

1989/90:Kr216

av Jan-Erik Wikström m.fl. (fp, m, c, vpk, mp)

Bevakningen vid statens konstmuseer

I årets budgetproposition föreslår föredragande statsrådet att de statliga centralmuseerna, utöver de under förvaltningskostnader anvisade medlen, skall få dela på 10 milj.kr. för täckande av sina bevakningskostnader för 1990/91. Pengarna skall efter behov fördelas av Statens Kulturråd. För att lösa de akuta problemen på bevakningssidan har regeringen dessutom tilldelat Kulturrådet fem miljoner kronor under innevarande budgetår att på motsvarande sätt fördelas. Det kan redan här påpekas att av dessa 5 milj.kr. behöver Statens Konstmuseer ca. 9 milj.kr. för att vidmakthålla nuvarande bevakningsstandard och tider för öppethållande.

Under åttiotalet har kostnaderna för bevakning drastiskt ökat. En rad faktorer har därvid samverkat: De vakter som under de gängna decennierna var fast anställda av museerna rekryterades huvudsakligen från en arbetsmarknadsreserv som inte längre finns i det svenska samhället. I stället har de låga lönerna lett till en snabb genomströmning av tillfällighetsarbetare vilket inte på något sätt främjat säkerheten i museerna och ej heller servicen till allmänheten. De elektroniska säkerhetssystemen har dessutom visat sig otillräckliga för att, efter stängningsdags, skydda museerna för så kallade smash-and-grab-kupper. Ett flertal sådana har under åttiotalet genomförts mot olika enheter inom Statens Konstmuseer varav några varit framgångsrika och lett till oersättliga förluster och några har kunnat avväjas. I detta läge har utnyttjande av bevakningsbolag framstått som den enda lösningen på problemen.

Den stora prisstegring som ägt rum över praktiskt taget hela konstmarknaden under de senaste tio åren har på ett helt annat sätt än tidigare riktat den organiserade brottslighetens uppmärksamhet mot museernas samlingar. Det skydd museerna under 60- och 70-talen höll sig med skulle idag innebära en inbjudan till denna organiserade brottslighet att förse sig ur samlingarna. Det säger sig också självt att ett dåligt skydd med upprepade incidenter som följd i hög grad påverkar museernas möjlighet till inlån och även till gåvor.

I budgetpropositionen föreslås att museerna skall budgetera sina bevakningskostnader i sina utställningsbudgetar. Här bortses från att den minibevakning, beräknad till 13,8 milj.kr., som lagts upp för Statens Konstmuseers del under innevarande budgetår avser fast statlig egendom och permanenta statliga samlingar för miljardbelopp. Något utrymme för extra evenemangsbevakning finns inte i denna summa.

Det är riktigt att en utställning av typen Picasso i Moderna Museet under

det gångna året medförde kraftigt ökade bevakningskostnader för att museet skulle kunna ta på sig ansvaret gentemot långivarna och gentemot staten som, i detta fall, ställde upp med en statsgaranti på 1,5 miljarder kronor. Skulle denna ökade bevakningskostnad tagits med i budgeten för utställningen hade denna aldrig ägt rum. Kapaciteten hos fastigheten Moderna Museet skulle inte räcka till för de publikskaror som är nödvändiga för att täcka sådana kostnader.

Ett alternativ vore naturligtvis att höja entréavgifterna för att den vägen få kostnadstäckning. Här rör det sig emellertid om höjningar av en sådan dignitet att de skulle få vittgående kulturpolitiska konsekvenser samtidigt som det är en öppen fråga om inte publikbortfallet, i negativ riktning, skulle kompensera höjningen av biljettpriiset.

I snart trettio års tid har det varit en öppen överenskommelse mellan uppdragsgivaren staten och de statliga kulturinstitutionerna att entréintäkterna har gått tillbaka in i verksamheten som produktionsbidrag och inköpsmedel. Av den anledningen har anslagen för produktion och inköp, i många år, legat stilla och har idag på sin höjd funktionen av en startmotor i verksamheten. De medel som levandegör och förräntar det stora kapital som ligger i fastigheter och samlingar kommer från intäkterna. Skall dessa intäkter nu användas för att betala den bevakning, som på andra håll inom statsförvaltningen, när det gäller såväl fast egendom som personal, betraktas som självklar, kommer detta att innebära drastiskt nedskurna öppettider för museerna och en betydligt lägre ambitionsnivå när det gäller produktion av utställningar och andra evenemang än den nuvarande. Även om dessa, kulturpolitiskt synnerligen negativa, åtgärder vidtages är det tveksamt om museerna kan nå fram till en självfinansieringsnivå när det gäller den bevakning av landets kulturskatter som är ett minimum. Risken är snarare överhängande att man driver in museerna i en nedåtgående spiral där minskat öppethållande och färre utställningar leder till minskade entréintäkter, och i slutet av denna nedåtgående spiral blir staten ändå tvungen att ta sitt bevakningsansvar för svenska folkets samlingar av kulturföremål.

För budgetåret 1989/90 har Statens Konstmuseer utarbetat en plan för en minisäkerhet inom museerna som stannar vid en kostnad på 13,8 milj.kr. Av den summan får museet, över förvaltningsanslaget 3,7 milj.kr. Statens Konstmuseer är ansvarigt för nio fastigheter i innerstaden av vilka samtliga är byggda i en helt annan tid än vår eller för ändamål där man inte hade någon museisäkerhet att ta hänsyn till. Dessutom har Statens Konstmuseer, som tionde objekt, ansvaret för säkerheten på Nynäs slott i Nyköpings kommun. I bevakningskostnaderna ingår, förutom de för publiken synliga vakterna, nattlig rondering, ut- och inpasseringskontroll vid personalingångar och varuintag. (Det bör beaktas att Statens Konstmuseer består av tre museer, en förvaltningsenhet samt spridda lagerlokaler enligt ovan.) Dessutom ingår serviceavtal för larmanläggningar, underhåll och ersättning av försliten materiel, underhåll och utbyte av nyckelsystem, brandmateriel m.m.

Med det förslag som regeringen nu kommer med i budgetpropositionen kommer Statens Konstmuseer att tvingas minska bevakningen av museerna och deras konstskatter till en helt oacceptabel nivå. Statens kulturråd får 10 milj.kr. att fördela till centralmuseerna. Detta är klart otillräckligt.

När Statens kulturråd prövat hur stora anslag centralmuseerna behöver för att kunna upprätthålla en oförändrad nivå på bevakningen bör regeringen på tilläggsstat föreslå de ytterligare medel som behövs för statens konstmuseer och övriga centralmuseer.

Mot. 1989/90
Kr216

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tilläggsanslag för bevakning av statens konstmuseer och övriga centralmuseer.

Stockholm den 17 januari 1990

Jan-Erik Wikström (fp)

Bo Hammar (vpk)

Kaj Nilsson (mp)

Jan Hyttring (c)

Ingrid Sundberg (m)